מסורת השׁ"ס

גמ' ס) [קדושין כפ. וש"נ] **ע)** [ל"ל אף אני אביא טריפה] **ג)** [לקמן כה. קדושין כד: זבחים קטו. חולין כג. תמורה יד.] **ד)** [ע"ל ה. תמורה כט. [פסחים מח. חולין ל:] **ה)** [בכורות ט. מז: חולין קלו: תמורה כט.] **ו)** [מלא לריכי בעי תיקון] **ז)** [לקמן י.] זבחים כד: **ח)** סוטה יד: **ט)** שם טו. **י)** [נזמות לב: וש"נ] **יא)** [זבחים כה. לקמן י:] **יב)** [עיין פרש"י בסוטה טו. ותוס' חולין ה: ד"ה מעם] **רש"י יג)** [חולין לח:] **יד)** [ע"ל ולהכי אילטריך קרא **טו)** [כן במילא אומר ימחול קומץ לקוץ הכלי ויחזור ויקמוץ בימין] כאן שייך ד"ז והוא כתוב בלף ט ע"ב ונמחק שם **תוס' טז)** [ע"ק מ"ז **יז)** [ועי' היטב תו' זבחים טו: ד"ה זר]

גליון השׁ"ס

תוס' ד"ה דומיא דבו' וא"ת הא אמרינן פב"ש. והרמב"ן בח' לב"ב דף עז ד"ה ר"ג אין לאותיות נקוות במקורה כתב דהכא אשגרות ניתנה הוא וכלאי כרם לאו דוקא: **ד"ה כתב דבו' מפקינן דאין לחלק.** עי' חולין דף קמ ע"א תוס' ד"ה למעוטי וע"ש:

הגהות צ"ק

[א] נ"ל אמו נלית נורך הדיוט מלוה היא ואמ"נ כו' לקיים בכך הס"ד ואמ"כ מ"ה מה לכלאים שכן מצותו בכך וא"ת לאמרו אחרי כן: **[ב]** בעל מום שמוי: **[ג]** קניעה:

הגהות

רש"י ד"ה מליקה. לכתחילה דחוהתך. נ' לאן קדשים דמתחילה חוהך:

(דבני נחמיה)

לחדיוט אישתרי. נ' לאן קדשים לחדיוט אף אני אביא טריפה ולהכי אילטריך קרא. ומוחק תיבת אישתרי. ולי נראה יותר כנ' שלפניהו בגמ' ומ' אשתרי הוא דיבור בפני עלמו:

(דבני נחמיה ועי"ש)

ד"ה בעל מום מזמן ניכר. נ"ל מומין:

(דבני נחמיה)

תוס' ד"ה דומיא דערלה. ור"ל דמה שניתוסף באיסור דבו' שגדל אחרי כן לא הי' לו מעולם שעת הכושר דבו'. עכ"ל ולפ"ז:

(מגלאת יו"ט)

תורה אור

גמ' א) וְשָׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמֵּאתַיִם מִמִּשְׁקַה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלַשְּׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים:

(יחזקאל מה, טו)

ב) וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיְיָ:

(ויקרא כז, לב)

רש"י ג) וְאֶת הָאֲבָנִים שֵׁשׁ מִשְׁקַל וְתִכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֹקֵם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:

(שמות לט, מז)

ד) וְהַעֲבַרְתָּ כָל פֶּטֶר רָחֶם לַיְיָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיְיָ:

(שמות יג, יב)

שיטה מקובצת

ס) מה לכלאים שמצותו בכך. וא"ת לפרוך כלאים של ציצית יוכיחו שאסור להדיוט ומותר לגבוה דהא ציצית צורך גבוה הוא וליכא למימר שמצותו בכך שהרי אפשר לקיים מצות ציצית בלא דחיה כגון צמר לצמר ור"ל דמ"מ חשוב מצותו בכך אחרי שיש לו טלית של פשתן והוא חייב בציצית ונראה לי דאיכא למפרך מה לכלאים שכן הותר אצל גבוה בבגדי כהונה. תו"ח: **ע)** הצד השוה שבהן כו'. אינו כשאר הצד השוה שבאין לקיים הקו"ח וללמוד מן הצד זה בא לסותרו ולקיים היוכיח כלומר נעשה יוכיח משניהם שהרי שניהם אסורים להדיוט ומותרים לגבוה אף אני אביא טריפה כו'. תו"ח: **פ)** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **ל)** אחא בר רבא לרב אשי:

[א] מה לכלאים שכן מצותו בכך. ואע"ג דאפשר לקיים בטלית של למר מ"מ בסדין של פשתן שחייב בציצית לא אפשר לקיים בכך ומ"מ ולימא גיד הנשה במחובר יוכיח דאין מצותו בכך ושרי לגבוה כדאמר בריש ג"ה (חולין ל:) וכי תימא מה לג"ה שכן מחובר הגך יוכיחו וי"ל כיון דאין לו היתר אלא על ידי חיבור לא שייך למיעבד מיניה יוכיח:

בעל מום נמי הותר בעופות. וכ"ל דהשתא מצי למילף ממחוסר אבר ויולא דופן ולבסוף כשאמר שכן מומן ניכר אתי הכל שפיר:

שכן מומן ניכר. ואין לומר דמחוסר זמן ואותו ואת בנו ומוקלה ונעבד ורובע ונתנן ומתיר יוכיחו דכל הני יש להם [ג] קול יותר מטריפה בבני מעיים שאין יודע כלל כי היכי דתשיב יולא דופן מומו ניכר משום דיש לו קול ומתיר דשריא להדיוט ואסורה לגבוה אין לומר דטריפה דמה לחיה שכן אין במיתה לגבוה ושכן מומה ניכר: **דומיא דערלה וכלאי הכרם.** ואע"ת [ד]והא אמרינן פ' כל שעה (פסחים דף כה.) ובכל הכשר (חולין דף קטז.) זאת אומרת כלאי הכרם עיקרן נאסר הואיל והיתה להם שעת הכושר קודם השרשה ויש לומר דכלאים דכתיבי בהאי קרא אייני בענבים שעושין מהם יין לנסכים כדדרשינן (פסחים דף מח.) מן המחתים ממותר ב' מאות שנשתייר בבור הנהו לא היתה להם שעת הכושר דדוקא דתרלן שנזרע הוא שהיתה לו שעת הכושר קודם השרשה ומן התרלן אין עושין נסכים ואע"ת אותם ענבים עצמן היתה להם שעת הכושר קודם שהוסיפו מחתים וי"ל דמה שנתוסף באיסור אחר שנעשה כלאים שגדל אחרי כן לא היה לו מעולם [ה](אחרי כן) שעת הכושר והאי דמיתסר אף מה שגדל קודם לכן לפי שא"א להבדיל זה מזה להפרים תערובתם:

כתב רחמנא כל אשר יעבור. אע"ג דמוכח דהיכא שהיתה לו שעת הכושר לא יצאין ממשקה ישראל אפ"ה מייתי ליה בכל דוכתא בפ' כל האסורין (ממורה דף כט.) גבי נעבד משום דע"י תלתא קראי [ו]משקין דאין נתנין:

שקמצן זר אונן כו'. והוא הדין [ב] שמויי יין ופרועי ראש במיתה ומתלי עבודה כדאמרינן בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) ותנא ושייר [ז]: **בן בתירא אומר יחזור ויקמוץ בימין.** למאי דמוכח בגמרא דהוא הדין אכולהו פסולי דלעיל יש לתמוה דלא עדיף פסול שמאל בהדי פסולי דלעיל [ל] וי"ל משום דס"ד דשמאל כיון דאית ליה הכשירא ביום הכיפורים [ג] קבוע עבודה ולא תועיל בה מזרה: **חסר שקמצו בראשי אצבעותיו.** אגב דמפרש יתר מוזר ומפרש חסר כיולא בו אף על גב דלרור וגרגיר וקורט משום חסר הוא:

[ג] מה לכלאים שמצותו בכך רב שישא בריה דרב אידי אמר משום דאיכא למימר ליהדר דינא ותיתי במה הצד מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה חלב ודם ויוכיחו מה לחלב ודם שכן באים מכלל היתר מליקה תוכיח וחזר [ד]הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה [ה] הצד השוה שבהן שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה אף אני אביא טרפה אף על פי שאסורה להדיוט תהא מותרת לגבוה מה להצד השוה שבהן שכן מצותה בכך אלא אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פרכא מהיכא קא מייתית לה מבעל מום [ג] מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין אמר ליה רב אחא [ז] סבא לרב אשי יוצא דופן יוכיח שלא עשה בו מקריבין כקריבין ומותר להדיוט ואסור לגבוה מה ליוצא דופן שכן אינו קדוש בבכורה בעל מום יוכיח מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין יוצא דופן יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה [ה] הצד השוה שבהן שמותרים להדיוט ואסורים לגבוה [ג]וכ"ש טרפה שאסורה להדיוט תהא אסורה לגבוה מה להצד השוה שבהן שכן לא הותרו מכללן תאמר בטריפה שהותרה מכללה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי טרפה שהותרה מכללה מאי היא אילימא מליקה דעולת העוף לגבוה בעל מום נמי בעופות אשתרויי אשתרי [ג]תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות אלא מליקה דחטאת העוף לכהנים כהנים משולחן גבוה קא זכו ואלא פריך הכי מה להצד השוה שבהן שכן מומן ניכר תאמר בטריפה [ו] שכן אין מומה ניכר מש"ה איצטריך קרא וטריפה מהכא נפקא [ז]מהתם נפקא [ח] אמשמשקה ישראל מן המותר לישראל [ט] במכל אשר יעבור תחת השבט נפקא [ט] [י]פרט לטריפה שאינה עוברת צריכי דאי ממשקה ישראל ה"א למעוטי היכא דלא היתה לה שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרם אבל היתה לה שעת הכושר אימא תתכשר כתב רחמנא כל אשר יעבור ואי כתב רחמנא כל אשר יעבור הוה אמינא למעוטי היכא דנטרפה ולבסוף הקדישה דומיא דמעשר אבל הקדישה ולבסוף נטרפה דבעידנא דאקדשה הוה חזיא אימא תתכשר [י] כתב רחמנא מן הבקר [יא]צריכי: **מתני' [יב]** אחד מנחת חוטא ואחד כל [יג]המנחות שקמצן זר אונן טבול יום מחוסר בגדים מחוסר כיפורים שלא רחץ [יד] ידיו ורגליו ערל טמא יושב עומד [טו] על גבי כלים על גבי בהמה ע"ג רגלי חבירו פסול [יז]ב[יח]קמץ בשמאל פסול בן בתירא אומר יחזיר ויקמוץ בימין [יט] ג[כ]קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט של לבונה פסול מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול ואיזהו היתר [כא]שקמצו מבורץ וחסר [כב] שקמצו בראשי אצבעותיו: **גמ'** למה לי למתנא אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות שקמצן זר ואונן לר"ש איצטריך [כג]דתניא א"ר שמעון בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה [כד]שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה אינה טעונה [כה]שלא יהא קרבנו [כו] מהודר ובדין הוא שתהא חטאת חלב [כז]טעונה נסכים שלא

[ד] **מה לכלאים שכן מצותו בכך.** גזירת הכתוב שלא יהא אבנטו אלא של כלאים דכתיב (שמות לט)[ג] תכלת ואלרגמן וגו' ואמרינן יבמות (דף ד:) מדשם כיתנא תכלת עמרא: **רב שישא בריה דרב אידי אמר.** להכי אילטריך קרא משום דאיכא למימר ניהדר דינא ונייתי במה הצד דטריפה מותרת לגבוה: **מקריבין בקריבין.** דמוס פסול בכהן כמו בזבח אבל טריפות לא פסיל בכהנים דתנן בבכורות בפרק מומין אלו (דף מה:) ואלו כשרין בחדש ופסולין בבהמה אותו ואת בנו וטריפה ויולא דופן להכי אילטריך קרא: **אמר ליה רב אחא [סבא] לרב אשי.** ואכתי ל"ל קרא הא איכא למימר: **יוצא דופן יוכיח.** שכהן יולא דופן כשר לעבודה וקרבן יולא דופן פסול דאמרינן בח"כ כי יולד פרט ליולא דופן[ג]: **מה ליוצא דופן שאינו קדוש בבכורה.** דפטר רחם כתיב (שמות יג)[ד] תאמר בטריפה שקדושה בבכורה אם יולד עם טריפתו הלכך אילטריך קרא: **בעל מום יוכיח.** שקדש בבכורה ואסור לגבוה אף אני אביא טריפה ואמה לי קרא: **הצד השוה כו'.** ואמה לי קרא: מליקה. טריפה היא יח] לכתחילה דמותר שדרה ומפרקת כדאמרי' בפ"ק דשחיטת חולין (דף כ:) והוה"ה לגבוה מכלל איסורה להדיוט יט] אישתרי אף אני אביא טריפה יא)(ואמה לי קרא): **מליקה דחטאת העוף לכהנים.** ובבעל מום ויולא דופן לא אשכחן היתר לכהנים מכלל איסור דאין בהן שום איסור לגבי כהנים: **משולחן גבוה הוא דזכו.** וגבי גבוה אשכחן בבעל מום בעופות היתר מכלל איסור וליכא כ] מה להצד כו' ול"ל קרא: **בעל מום** כא] **מומן ניכר.** שאין מומן פסול אלא בגויי כדאמרינן בבכורות בפ' על אלו מומין (דף מז.) ויולא דופן מומו ניכר דאית ליה קלא והכל יודעים: **טריפה יש שאין** כב] **מומם ניכר.** כגון בבני מעיים: **שלא היתה לה שעת הכושר.** דנטרפה ממעי אמה דומיא דערלה וכלאי הכרם בזבח כתיב דכיתיב ביה כג] מן הצאן מן המחתים ממשקה ישראל ואמרינן בפרק אלו עוברין במסכת פסחים (דף מח.) מן המחתים מן המותר ב' מאות שנשתיירו בבור מכאן לערלה שבטלה במחתים: **כל אשר יעבור תחת השבט.** פרט לטריפה שאינה עוברת כד] משום דאין לה חיות לא משיב לה עוברת כה] והאי קרא כתיב במעשר וגמרינן שאר קרבנות מיניה בג"ש נאמר כאן תחת אמו ונאמר להלן תחת השבט כו' בפ"ט דבכורות (ד' מז.): **מתני' כו]** זר ואונן. וכל הני כז] מפרש בזבחים (דף טו:) מקראי דעבודתן פסולה ואזהרתן בסנהדרין בסוף אלו הן הנשרפין (דף פא.): **ערל.** כהן ערל שמתו אחיו מחמת מילה: **יושב.** לעמוד לשרת כתיב: **ע"ג כלים או ע"ג בהמה או רגל חבירו.** בזבחים (דף כד.) מפרש דבעינן שלא יהא דבר חוצץ בין רגליו כח] לבין הרלפה: **שמאל.** מפרש בגמרא מנגן דפסול: **בן בתירה** כט]. אחולהו פליג אחר ואונן וכל הנך ל): **עלה בידו צרור.** נמלא קומץ חסר מקוס הלרור וכן מלח או לבונה: **מבורין.** גדוש לא] ל"א שנראה קמצא מוצץ בין ראשי אצבעותיו לפס ידו: **בראשי אצבעותיו.** מעט שלא לא] פשטו על פס כל היד: **גמ' שלא יהא קרבנו מהודר.** שלא תהא המנחה נאה: **חטאת חלב.** לב] (היינו חלב) היינו פתם חטאת. חטאת אינה טעונה נסכים בפרק שתי מדות (לקמן דף ל:):

[ומקרי שם] עבודה פסול עלה וכיון שהעבודה נעשית בפסול תו לית ליה [תקנה] והוי כמו נשפך הדם על [הרצפה] דפסול קמ"ל בן בתירא דאפ"ה יחזור ויקמוץ בימין וא"ת והא לקמן קאמר איפכא דאמרינן מ"ש שמאל דאית ליה כו' ומשום הכי מכשיר בן בתירא שיחזור ויקמוץ וי"ל דודאי הסברות הפוכות קאי הכא ומדחי ליה וקאי הכא ומדחי ליה. תו"ח:

מסכת מקואות

פרק ד' המשך משנה ג'

הָיוּ צְרוֹרוֹת מִתְּחַלְּחֵלִים בְּתוֹכוֹ, פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה. יָרַד לְתוֹכוֹ עָפָר וְנִכְבַּשׁ, כָּשֵׁר. סִילוֹן שֶׁהוּא צַר מִכָּאן וּמִכָּאן וְרָחָב מִן הָאֶמְצַע, אֵינוֹ פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה לְקִבָּלָה:

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פי"ל מהל' פסה"מ הלכה ל:
ל ב מיי' פ"ס מהלכות ביאת מקדש הל' יח:
לא ג מיי' פי"ל מהלכות פסה"מ הלכה ג:
לב ד מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה יב:

פניני רש"י

ואין תמות וזכרות בעופות. בבהמה. כתיב תמים זכר אבל עוף לא כתיב בה לא תמים ולא זכר הלכך לא פסלי בהו מומין קטנים...
(חולין כג. ד"ה בבהמה)

שיטה מקובצת (המשך)

לגבוה טריפה שאסורה להדיוט לא כל שכן. תו"ח: **ז)** בטריפה שאין מומה ניכר: **ז)** ממשקה ישראל. תוס' לקמן (דף ס"ו ע"ב דף פ"ד ע"ב): **ח)** מן המותר לישראל נפקא אי נמי מכל: **ט)** תיבות פרט לטריפה שאינה עוברת נמחק: **י)** תתכשר צריכי. ותיבות כתב רחמנא מן הבקר נמחק: **יא)** אחת מנחת חוטא ואחת כל: **יב)** שלא רחץ ידים ורגלים ערל טמא. בכדי נקט טמא דהא תנא טבול יום וכ"ש טמא אלא לפי שרגיל התנא לשנות יחד ערל וטמא הערל וכל הטמאים וכן בקרא לא יוסיף (ערד עבור בן) [יבא בך עורד] ערל וטמא ועי' בתוס' זבחים (דף טו ע"ב) תו"ח: **יג)** ע"ג כלים כו'. לא זו אף זו קאמר לא מבעיא כלים דחייצי אלא אפילו רגל חבירו שהוא בשר אדם כמותו. תו"ח ועיין תוס' זבחים (דף ק"ש ע"ב): **יד)** קמץ ועלה בידו כו'. וא"ת ואיך אפשר בלא מלח הכתיב על כל קרבנך תקריב מלח ולבונה נמי צריכא שהתם בביסא בשעת קמיצה וי"ל דבשעת הקטרה היה נותן בה את המלח ולא בשעת קמיצה ולבונה נמי היה מצדד לצדדין וקמץ ממקום שלא היה שם לבונה: **טו)** שקמצו בראשי אצבעותיו שכפף אצבעותיו שלא ע"ג פס ידו: הרגמ"ה. [וכתתנן בסיפא כיצד הוא עושה פושט אצבעותיו על פס ידו: **טז)** מהודר ממנחה עצמה קאמר דאין בה קרבן אחר. הרגמ"ה: **יז)** כהן גדול הס"ד ומה"ד מצותו בכך גזירת הכתוב היא: **יח)** טריפה היא בתחילת: **יט)** להדיוט הס"ד ומתיבת אשתרי עד תיבת קרא נמחק: **כ)** וליכא למפרך מה: **כא)** בעל מום מומו ניכר שאין מום פוסל אלא בגלוי: **כב)** מומה ניכר: **כג)** ביה ושה אחת מן הצאן מן המאתים: **כד)** עוברת כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה ל"א מצאתי פרט לטריפה שאינה עוברת משום וכו' עיין רש"י בכורות (דף כ"ו ע"ש): **כה)** עוברת שאינה עוברת בבריאות והאי: **כו)** מתני' אחת מנחת חוטא בגמ' מפרש אמאי תנא מנחת חוטא והלא בכלל כל המנחות היא: **כז)** הני מפורשים בזבחים: **כח)** רגליו להרצפה: **כט)** בן בתירא אומר יחזיר הקומץ לתוך הכלי ויחזור ויקמוץ בימין בן בתירא אכולהו: **ל)** גדוש. כמו ברוצי המדו' במס' ביצה. ל"א שנמצא קמח: **לא)** שלא פשטן על גבי כל פס היד: **לב)** תיבות היינו חלב נמחק: **לג)** להם קול. גליון. וא"ת ולימא רובע יוכיח שאין מומו ניכר ובמס' תמורה קרי ליה אין מומו ניכר וי"ל דמ"מ לגבי טריפה קרי ליה מומו ניכר דניכר להו לאותן שראו שרבעו אבל טריפה יש טריפות שאינו ניכר כגון נקבו הדקין. תו"ח: **לד)** וי"ל. גליון דנקטיה לרבותא דסד"א כיון דשמאל הכשירה ביה"כ אפילו בן בתירא מודה דכיון שהוא קרוב להכשיר (ונפסל) (נמחק וי"ל שצ"ל)